

L'escola és, entre altres coses, un lloc d'acollida –no només entesa en un sentit estrictament emocional, sinó cultural i vivencial–; és un lloc en què acollim els infants al món. Per això l'escola ha de ser una modalitat de casa –més que un edifici gran, complex i dotat–, una casa comuna o un casal –més que la seu d'una institució especialitzada en la infància o la joventut.

De l'escola al món: un camí que és vincle

L'experiència de «les sortides»

MAR ESTEVE, JAVI CÀCERES I LAURA ZAMDRA

Escola Epiqueia de Mediona (Alt Penedès)

És clar que la llar familiar de cadascú i l'escola són cases diferents, però són recers d'acollida als infants que arriben al món i als joves que comencen a obrir-se camí. La casa és una experiència fonamental de l'existència humana; tenir casa és condició per tenir món, per poder habitar el món. I no només ens calen cases nostres o vostres, també ens calen cases de tots –una modalitat de les quals és l'escola.

Per això, per nosaltres és important aquest moviment de dins i de fora que delimita la singularitat d'un lloc: l'escola.

Així, la sortida de l'escola té a veure amb l'escola de la qual sortim i a la qual tornem. Aquest eixir i tornar de llocs diferents possibilita la riquesa d'experiències distintes i l'oportunitat d'un diàleg fecund. No es tracta, a parer nostre, de pensar en «l'escola sense murs» –una aposta reactiva a una escola tancada i recelosa–; es tracta de tenir una escola de la qual sigui fàcil sortir i entrar, amb portes i finestres a l'exterior, però amb un llindar que sigui senyal de dos llocs distintes i enriquidors per la seva diferència i per la seva relació.

Els exteriors de l'escola: de l'escola al poble, del jardí al bosc

El primer radi de les nostres sortides és sempre el municipi –amb el poble i el

bosc. Intentem no anar a buscar mai lluny una cosa que podem tenir a prop, i per això fem moltes sortides «de quilòmetre zero», que a més de ser gratuïtes o molt econòmiques, van cultivant una atenció a allò que és proper, que tenim a l'abast i que amaga una gran riquesa. Les sortides que fem al municipi són, fonamentalment, de dos tipus.

En primer lloc, hi ha projectes, interessos, que ens fan sortir amb una intenció clara: els infants de cycle inicial van al banc perquè els canviïn un bitllet gran per bitllets petits i monedes; necessiten canvi per a un mercat que estan preparant i treballen les diverses formes de descomposició d'un nombre, el sistema decimal... S'emporten unes cadiretes per poder arribar a l'alçada del taulell i hi van pujant tots.

Els alumnes de cycle superior fan un projecte sobre el cinema i una de les coses que han decidit fer és gravar versions d'alguns fragments de pel·lícules famoses. I el poble és l'escenari de la marxa en bicicleta dels nens que porten l'ET i s'acaben enlairant

cap a les estrelles, de la cursa del Forrest Gump a la qual es van afegint corredors... El poble és l'entorn al qual surten amb càmera, claquetes, *storyboard*...

Així mateix, la riera és el lloc per estudiar un projecte sobre la riera i el seu entorn, o els antics safarejos, el lloc on es van a provar uns vaixells i on s'experimenta sobre la flotació i el principi d'Arquimedes.

També les persones del poble ens poden ajudar en propòsits, preguntes, estudis...: un vell del poble que és un pou de coneixements i que ho sap tot sobre el municipi; el mecànic que ens explica coses sobre els motors; un vell que ho recull i ho aprofita tot, que ens mostra el seu magatzem taller i ens dona moltes idees sobre com aprofitar, arranjar, reconvertir peces; el metge i la infermera del CAP, que ens ensenyen i expliquen l'ús d'alguns aparells curiosos, des del tensiòmetre o el fonendoscopi fins al desfibril·lador. Hi hauria molts exemples de totes les coses que hem pogut fer al poble i que han tingut un valor educatiu ben viu.

Sortim amb una intenció –sabent què volíem, pensant com ho preparàvem, preveient què ens emportàvem...–, i quan tornem a l'escola amb tot el que «collim» a fora, ho endrecem, ho apliquem, ho parlem o ho escrivim... La sortida no queda com una activitat paral·lela al camí que es fa a l'escola, sinó que se surt i es torna seguint un fil i amb un sentit en l'itinerari. Per això, les entrevistes s'han de transcriure i analitzar, o les imatges gravades s'han de muntar i tractar, o les mostres i les dades preses a la riera en el treball de camp s'han de revisar, registrar, pensar... Allò que hem anat a buscar a fora s'ha de situar en el marc de sentit d'un projecte, d'un interès, d'un propòsit. I això cal fer-ho a l'escola, al lloc des d'on hem sortit a buscar espais, persones, dades... per entendre millor el món i per fer via en allò que el grup es proposa.

Altres vegades, fem sortides «sense intenció», sortides al bosc –sembla que anar al bosc té sentit en ell mateix, que no cal una intenció–. Es tracta de viure la natura i de conèixer en la natura; seria la idea clàssica de l'excursió. I aquí passa

una mica a l'inrevés: la sortida ens pot alimentar la tornada.

El grup de cicle inicial, per exemple, torna amb insectes en un pot, amb pedres que han trobat, amb fòssils de cargol, amb bolets... Tresors que poden posar al mig de la rotllana i que fan obrir una guia d'insectes, o encetar una conversa, o fomentar una detallada observació –amb lupes i pinceres si cal! Quan trobem aquests elements a la natura no els sentim ni els gaudim principalment com a objecte d'estudi, però quan arriben a l'escola els aïllem i els observem, els convertim en elements per entendre i per escrutar.

Freinet ho expressava d'una forma molt bella quan parlava de les seves classes passeig:

«Observàvem el camp en les diverses estacions, quan a l'hivern s'estenien les grans mantes sota les oliveres per rebre les olives de diversos tipus, o quan les flors del taronger, obertes a la primavera, semblaven oferir-se per ser recollides. No examinàvem ja escolarmet al nostre

voltant la flor o l'insecte, la pedra o el riu. Ho sentíem amb tot el nostre ésser, no només objectivament sinó amb tota la nostra sensibilitat. I recollíem les nostres riqueses: fòssils, flors de noguera, fang o un ocell mort... [...]. Quan tornàvem a classe, escrivíem a la pissarra l'informe del "passeig".»

Aquesta manera de sortir al bosc no és estranya entre la gent del poble ni és aliena a la manera de fer dels nens i nenes. Hi ha una dona que surt cada dia a caminar i que sempre torna amb alguna cosa: llenya lleugera per fer servir d'encenalls, flors per posar en un gerro, herbes per donar als conills... Un dia deia amb to de sentència sàvia que del bosc sempre se n'ha de tornar amb alguna cosa. I, pel que fa als nens i nenes, l'esperit recol·lector i col·leccionador és ben viu en algunes franges d'edat, i per poc que es portin bosses i pots sempre troben i guarden tresors i descobriments.

Es tracta de sortir al «món» i de tornar a l'escola amb objectes i elements que ens poden generar processos d'observació,

d'interpel·lació, de recerca, de diàleg, de definició, de categorització... I així, descrivim bé a ull nu o amb lupa el que tenim al davant; ens fem preguntes; busquem en guies o llibres; parlem sobre el que veiem, llegim o pensem; arribem a definicions; relacionem l'objecte concret amb una categoria o família... No sempre es fa tot ni amb la mateixa intensitat; a vegades una troballa genera una estona de conversa puntual en una reunió i altres vegades pot propiciar l'inici d'un projecte o d'un centre d'interès de més abast.

Les sortides més enllà del poble

A l'escola no tenim prevista ni concertada cap sortida d'antuvi. Les sortides es generen i s'organitzen en el si de cada comunitat i arran dels projectes de treball que s'endeguen. I és per això que totes les sortides estan del tot vinculades a l'activitat que es du a terme a l'escola i a les qüestions que en un moment determinat vertebraran els processos d'ensenyament i d'aprenentatge dels grups.

Així, una comunitat que fa un projecte sobre les cases i que té com a fita construir una caseta al jardí visita el Museu d'Història de Catalunya, en què hi ha una exposició sobre les cases al llarg del temps. O un grup que vol fer tota una jornada de ràdio –amb programes de diversos temes– i que treballa un projecte sobre la ràdio visita Ràdio Vilafranca o el Museu de la Ràdio de Roda de Barà. O un grup que està fent un projecte sobre el joc i que està inventant

jocs de diversos tipus visita un lloc de Catalunya en què hi ha una gran exposició de jocs tradicionals i inventats. O un grup que està tirant endavant l'hort de l'escola visita un viver de la comarca i aprofita per fer-hi la compra del planter. I així, arran d'un projecte i d'un propòsit hem visitat molts llocs i, alguns, no gaire habituals en l'àmbit de les sortides escolars.

Quan es fan aquestes sortides, els nens i nenes ja saben moltes coses sobre el tema que els ocupa; no només hi ha un interès vinculat a un propòsit comú, també hi ha recerques fetes, experimentacions... Hem pogut comprovar que les visites són molt més reeixides quan s'afronten així perquè els nens i nenes confirmen i consoliden aprenentatges –sovint vehiculats o explicats de manera diferent a com s'ha fet a l'escola–, prenen consciència d'allò que han après –hi ha el gaudi de dir «sí, això ja ho sabem» o «allò és el que varem fer amb l'experiment» o «aquesta idea és la que sortia en aquell llibre que varem consultar» o «aquesta pregunta és la que ens vam fer al principi del projecte!». Però les sortides sempre aporten coses noves que alimenten els projectes i que els insuflen més vida: coneixements, persones, objectes o coses

«ALLÒ QUE HEM ANAT A BUSCAR A FORA S'HA DE SITUAR EN EL MARC DE SENTIT D'UN PROJECTE, D'UN INTERÈS, D'UN PROPÒSIT»

que s'han vist... i quan s'arriba a l'escola, tot això s'ha d'endregar, s'ha de posar en relació amb l'itinerari d'aprenentatge... En totes les revistes amb què acaben els projectes a cicle mitjà i superior, sempre hi ha alguna petjada de les sortides que s'han fet; a vegades hi ha diverses sortides interessants i prioritzar-ne algunes i valorar-ne el cost i la rellevància ja és un exercici valuós que ha de fer el grup.

Sovint, també hem contactat amb persones de fora: a vegades per carta o per correu electrònic, a vegades per Skype, a vegades convidant-les a visitar l'escola. I això també és una connexió molt valuosa amb el món exterior. En el context d'un projecte de cicle superior sobre els àtoms, vàrem llegir en veu alta el llibre *La porta dels tres panys* i vàrem escriure a la seva autora, Sònia

Fernández-Vidal, perquè li volíem agrair el llibre i li volíem fer algunes preguntes. I vet aquí que ens vàrem comunicar amb ella a través de l'Skype.

De la mateixa manera, ens han visitat persones amb professions i vocacions molt diferents; sempre al fil d'un tema, d'una dèria, d'un treball.

Per acabar

Ens sembla que hi ha d'haver, doncs, un camí que vagi de l'escola a l'exterior. Un camí que ens ajudi a fer el moviment del sortir i entrar de llocs diferents. Un camí que transitem amb sentit, perquè les sortides no són un complement paral·lel a l'activitat escolar, sinó una obertura al món des de la vida de la casa escolar. Un camí que és vincle. Com en la casa del poema de Salvat-Papasseit «La casa que vull»: «Que hi dugui un camí / lluent de rosada», però «Que es guaiti ciutat / des de la finestra, / i es sentin els clams / de guerra o de festa: / per ser-hi tot prest / si arriba una gesta.»

E
ESCOLA
març - abril '10
410

